

Фразеологічний образ як один із профілів лінгвальної репрезентації
слово-образу *серця* в українському поетичному дискурсі XIX століття

Щепанська Христина Андріївна, аспірант
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

Received October 22, 2013; Accepted November 28, 2013

Анотація. У статті проаналізовано особливості вербального представлення фразеологічних образів *серця* в українській поезії XIX століття. Здійснено їх типологію відповідно до характеру семантичних ознак з виявленням концептуального підгрунтя формування образу. Визначено напрямок метафоризації основних фразеологічних образів.

Ключові слова: фразеологічний образ, метафоризований фразеологізм, слово-образ *серця*.

Вступ. Фразеологізація є одним із аспектів лінгвальної репрезентації мовного образу. Як зазначає М.В. Скаб, дослідження фразеотворювальної активності імені концепту – необхідний прийом дескрипції синтагматичного виміру його семантичного простору [12, с. 15]. Фразеологізми містять у своєму складі систему образів, в яких закріплене світобачення народу, і які пов'язані як з матеріальною, так із соціальною, духовною культурою мовної спільноти, а тому є відображенням її культурно-національного досвіду та традицій [13, с. 215]. У даному дослідженні ми будемо послуговуватись терміном *фразеологічний образ*, під яким розуміємо складний синкретичний образ, що поєднує в собі первинні і вторинні семантичні ознаки ключової лексеми з відповідними ознаками допоміжних лексем на ґрунті певного концептуального досвіду.

Огляд літератури. В українському мовознавстві когнітивні аспекти вербалізації лексеми *серце* досліджували Н. Брагінець, І. Голубовська, К. Головенко, В. Калько, Ю. Тільман, Л. Яцкевич, О. Конік. У статті Н. Іванової здійснено семантико-структурний аналіз фразеологізмів української мови з компонентом “серце”. Однак актуальним залишається дослідження фразеологічних образів *серця* у конкретному поетичному дискурсі, зокрема у творах поетів-класиків, які крім стереотипного компоненту закладають у них індивідуально-авторський колорит. Тому доводиться говорити не про фразеологізми, а про фразеологічні образи, що можуть поєднувати кілька фразеологічних одиниць.

Мета нашої розвідки – проаналізувати особливості лінгвальної репрезентації фразеологічних образів *серця* в українському поетичному дискурсі XIX сто-

ліття, виявити концептуальне підґрунтя їх формування та визначити характер метафоризації фразеологізмів.

Джерела і методи. Джерельна база дослідження – поезії О. Афанасьєва-Чужбинського, А. Метлинського, М. Шашкевича, В. Забіли, Т. Шевченка, Ю. Федьковича, М. Костомарова, П. Куліша, І. Манжури. Методи – описовий, контекстуальний, метод семантичного профілювання.

Результати. Вживання стійких словосполук із опорною лексемою серце – одна з найхарактерніших рис українського поетичного дискурсу XIX століття. Здебільшого вони позначають певні емоційні стани ліричних героїв. Наприклад, *холонути на серці* – відчувати страх, занепокоєння [16, т.2, с. 792] (*Знаю його, знаю! Аж на серці похолоне, Як його згадаю* [17, с. 36]); *коло серця як гадина в'ється* – відчувати велику тривогу, хвилювання у зв'язку з чимсь [16, т.1, с. 167] (*Іде, спотикнеться, – Коло серця козацького Як гадина в'ється* [17, с. 19]).

Загалом фразеологічні образи *серця* в українській поезії XIX століття можна поділити на дві групи: образи, в яких переважають первинні семантичні ознаки лексеми *серце*, і образи, в яких вона має здебільшого вторинну семантику.

Фразеологічні образи першої групи – *синестетичні*, тобто такі, що базуються на відчуттях. При їх творенні актуалізується смисл *серце* – *емоційний центр*. Саме він є ключовим смислом всього фразеологізму. Інші компоненти додають лише відтінку значення (позитивного чи негативного). Частіше зустрічаються стійкі словосполучення з негативною конотацією: *Тяжко усміхнулася: Коло серця – як гадина чорна повернулася* [17, с. 40]; *Не легше мені на серці, А ще гірше сталося. Чого серце тяжко б'ється, Чого я бажую?* [3, с. 165]; *Он-де тужить молод улан, серце му ся красе, Клонить голов в білі поли, тай собі гадає* [15, с. 49]; *Очі плачуть, серце ноє; Ніщо смуги не спокоє* [6, с. 41]; *А мені ось на сім світі Своє серце їсти, Бо з недолев ся бороти – Як під воду плисти* [2, с. 19]. Рідше – з позитивною: *І люблю їй. Нехай радіє. Поки надія серце гріє* [17, с. 498]; *Степ зазеленіє. Яких тільки нема квіток! Аж серце радіє...* [1, с. 63]; *Її обличчя сяєвом окрилось, І сльози капали, і серце веселилось* [8, с. 72].

Фразеологічні образи першої групи утворюються також через осмислення емоцій як базових концептів. Це концепт орієнтації *вгору* (зігрівання серця): *Де козацтво українське, славні атамани Своєю славу сном провадять, славоє серце гріють* [15, с. 32]; *вниз* (охолодження серця): *Бідна ж тільки дрібні сльози Скрізь по батьківським порозі Як ту росу божу роне, Щирим серденьком холоне* [11, с. 198], який інколи позначений внутрішньою антиномічністю: *І словеса його святіє На серце падали Марії, І серце мерзло і пеклось!* [17, с. 546], а також базовий концепт *поверхні* (*Ох, щось на серце налягло! Піду паду я біля ниви* [14, с. 173]), *вмістилища* (*Як земляків своїх, мов цар той вівиці пас, А пасучи носив у серці правім Бога І вказував, яка веде куди дорога* [10, с. 243]), *об'єкта* (*Люблю співать я, коли серце в грудях Ніби щось здавить, залізом придушить. Тільки люблю я співать не при людях: Їм моя туга серця не зворушить* [1, с. 72]) і

суб'єкта (*Буйно пишається жито у полі Трудника серце радіє: Буде сімейці на рік цей доволі, Ще і продати надія* [11, с. 24]).

До першої групи можна зарахувати також фразеологічні образи, що розвинулись зі смислу *серце* – *життя*. Їх можна назвати *вітальними* (від лат. *vita* – життя). В основі таких фразеологічних образів словосполучення *серце б'ється*, яка крім первинної семантики – *ознака життя організму* – набуває додаткових значень. Здебільшого це емоційні забарвлення. Наприклад, *серце б'ється* у значенні *радіє*: *Ох братя-панове! аж серце ся бєть, Аж душечка в мені крильми собі збила* [15, с. 128]. Серед інших емоційних станів, які може характеризувати даний фразеологізм, – стан тривоги, схвилюваності: *Заспівали дружки у світлиці; Забилося серце у вдовиці* [7, с. 285]; *Забилось серденько, підбіг він близенько, Хочє скочить в воду і не хоче* [9, с. 65]; співпереживання: *І стане серце у мене За рід ваш бідний жатись, битись* [6, с. 156]; стан важкої туги-суму: *Заплакав би, як береза, – Та висипав сльози У Чернівцях!.. Не остало; Лиш серденько б'ється!* [15, с. 428]; *Ходить Голка над водою – Тяжко серце б'ється... Ходить Голка та сумує Серцем одиноким...* [7, с. 348]. Антонімічними до аналізованої стійкої сполучки є фразеологізми *завмерти серцем, не б'ється серце, або серце спить* що позначають стан емоційного заціпеніння, спричинений певним негативним переживанням [16]: *Не дай спати ходячому, серцем замирати І гнилою колодою По світу валяється* [17, с. 306]; *Живу я розумом, а серце тихо спить* [7, с. 493]; *Як засвиснеш голосніше, А далі тихенько: Аж у душі похолоне, Аж замре серденько* [14, с. 166].

Цікавим є також відображення на фразеологічному рівні внутрішньої антиномічності образу *серця* українського поетичного дискурсу XIX століття, що позначає емоційну нестабільність внутрішнього світу людини: *То заграє, то заніє Серце голубине* [15, с. 275]; *І словеса його святіє На серце падали Марії, І серце мерзло і пеклось!* [17, с. 546]. Антиномічність у смисловій структурі образу *серця* проявляється також у фразеологізмі *розуміти серцем*, що означає “інтуїтивно здогадуватись, відчувати” [16, т.2, с. 760]: *серце як орган відчуття* наділяється предикативною характеристикою *розуміти*: *Бачиш оком, чуєш ухом, Серцем розумієш, А сказати-заспівати Голосно не вмієш* [8, с. 64].

До окремої підгрупи можна віднести також фразеологічні образи *серця*, що позначають емоційну прихильність до когось/ чогось, духовне єднання або кохання: *В неволі, в самоті немає, Нема з ким серце поєднать* [17, с. 451]; *Усім взяла очі, Усім взяла серце Молодою красою* [7, с. 298]; *Що як віск розтав. За слово оддав Парожинській серденько* [7, с. 327]; *Не дав серця молодого З тим серцем дівочим поєднати...* [17, с. 479]. *В кому я не кохавсь, кому не поклонявся? До кого розумом і серцем не хилився?* [7, с. 439]; *Гей, хто чує, озвися, Серцем 'д серцю горниє!* [7, с. 450]; *Веселая сторононько! До серця припала, Душа тебе, як милого мила забажала* [2, с. 26]. Фразеологізм *пристати до серця, або припасти до серця*

має антонімічну пару – *не пристати до серця*, що також зустрічається в українському поетичному дискурсі XIX століття: *Ту чужая сторононька, Та люди чужії не пристануть до серденька, Хоть і не лихії* (14, с.187).

Своєю семантикою вирізняються також фразеологічні образи, в яких опорними є два синонімічні компоненти: *серце і душа*: *Було б шануватися, З другими не знатися, Жили б, жили б ми з тобою, Як би серце із душою* [3, с. 164], де фразеологізм *жити як серце з душою* позначає мирне співжиття у злагоді і любові; *А божилася, клялася, Що зовсім вже oddalася Мені серцем і душою І що будеш вік мою* [3, с. 164], де фразеологізм *віддатися серцем і душою* означає щиро і віддано покохати, присвятити себе коханій людині.

Фразеологічні образи другої групи – це такі образи, в яких лексема *серце* має вторинну семантику. Ці образи також синестетичні, однак, якщо у першому випадку їх ядром є смисл *серце – емоційний центр*, а лексема *серце* має ключовий характер, то в основі синестетичних образів другої групи – самі емоції або емоційні стани, а лексема *серце* лише заміщує їх, виконуючи при цьому символічну функцію: вона є знаком, який заміщує образ певної емоції. Серед таких емоцій найпоширенішою є *гнів*: *Презбездумний в серці скаже, Що Бога немає* [5, с. 1604]; *Коли мої уста мовчущі Заговорили сповні серця, Нехай в поля, луги і пуці Моя клятва перенесеться* [7, с. 395]. В основі іншого фразеологічного образу даної групи – емоційний стан *щирості*: фразеосполуки з *серця* та *від серця* означають *щиро, сумлінно* [16, т.2, с. 800]: *Та й руську думку стихенька, злегенька, З щиринької груді, з вірного серденька До сну дитинці так любо співає, Мов то весною злегка повіває* [14, с.257]; *Покинь, покинь перевесло, смутна дівчинонько: Він несе тобі од серця гарненьку вістоньку* [6, с. 53]; *“Моє щастя, моя доля, Радують від серця, Що мені на старість доля Молода всміхнеться”* [8, с. 41]; *І жертва ся була єдинності началом, І жертву сю ми всі від серця принесли* [7, с. 471]. І, зрештою, третій фразеологічний образ даної групи пов'язаний із заміщенням номеном *серце* емоційності і чутливості як людських якостей. Тут йдеться насамперед про фразеологізм *не мати серця* – бути беземоційним, нечутливим [16, т.2, с. 799]: *Лишенько, дівчата! Мати стан гнучкий, високий, А серця не мати* [17, с. 144]; *А без серця в чуже серце Не заглянеш оком* [9, с. 68]; *Ви любі втечища коханья і натхненья Від каменюк-людей без серця й без ума! Ще не дізнали ви принуки просвіщенья...* [10, с. 243].

Багато фразеологічних образів *серця* в українському поетичному дискурсі XIX століття зазнають метафоризації. Н.Іванова, описуючи метафоризовані фразеологізми української мови з компонентом “серце”, поділяє їх на три групи відповідно до ступеня метафоризації: 1) фразеологізми із прямою номінацією (*мов ніж у серце; краяти серце і інші*); 2) фразеологізми опосередкованої номінації (*серце не лежить; виврати з серця і інші*); 3) фразеологізми глобальної номінації (*не по серцю; серце в тузі*) [4, с. 202]. Ми дещо звужуємо термінополе поняття «метафоризовані фразеологізми» для досліджуваного поетичного дискурсу, відносячи до них лише ті фразеологізми, які

зазнають авторського метафоричного переосмислення.

В українській поезії XIX століття можна виокремити дві групи метафоризованих фразеологізмів. У першій групі метафоричного переосмислення зазнає центральний компонент – “серце”. Таких фразеологізмів небагато, і всі вони характеризуються антропоморфним напрямком метафоризації: *серце* як сукупність емоцій, психологічний світ людини трансформується у внутрішню людину. Наприклад, П.Куліш у фразеологізмі *вітати серцем*, що означає *щиро і тепло приймати щось чи когось*, доповнює центральний компонент прикметником *веселий*, який модифікує первинне значення: *вітати веселим серцем* – у гармонії зі своїм внутрішнім Я (*серце як внутрішня людина*, що відчуває радість, веселість) зустрічати, приймати щось чи когось: *І серцем веселим вітаємо знов Давнезних знакомих – і дружбу, й любов* [7, с. 575].

У фразеологічних одиницях іншої групи метафоризації зазнають другорядні компоненти. Серед них цікавим є переосмислення зоофразеологізму (фразеологізм, у якому емоційний стан людини виражається через включення назв тварин у склад фразеологічної одиниці [4, с. 203]) у поезії Т.Шевченка (*Знову люта Гадина впила в саме серце; кругом його Тричі повилася, Як той Ірод* [17, с. 378]): загальноживаний фразеологізм *гадина впила в серце* з негативною семантикою важкого емоційного стану [16, т. 2: 167], автор доповнює метафоричним порівнянням *як той Ірод*, де *Ірод* – символ жорстокості, що додає новий відтінок значення: важкий емоційний стан, спричинений жорстокими зовнішніми обставинами. Схожий фразеологізм *мов гадюка в серці лазить* метафорично переосмислюють О. Афанасьєв-Чужбинський, П. Куліш та І. Манжура, конкретизуючи образ *гадюки* образами *біди і горя*: *Всяка біда, горе – в серці, Мов гадюка лазить; Та все ж кине: загойтється Там, де воно вразить...* [1, с. 64], образами *злих помислів і діл*: *Із усіма тими ділами І помислами, що колись У серденьку мов гад вились* [10, с. 330]; *нудьги*: *Мені ж знову уп'ялася Нудьга в серце та холодна Мов та гадина голодна Його нівече та ссе... Мабуть, випила вже все!* [11, с. 108] *гріха*: *Мов гади, вороги в клубок звилася, Позлазившись із темрявих кутків Тихцем труїти царство завзялися Мов серце, повне втаєних гріхів...* [8, с. 191]. За цією ж схемою відбувається переосмислення у вірші Т.Шевченка фразеологізму *коти шкребуть на серці*, або *впитися пазорями в серце*, що позначає сильні негативні емоції: біль, страждання [16] (*Ось послухай, Доводить до чого Сатана той душу нашу: Як не схаменеться та до бога не вернеться, То так і воп'ється Пазорями в саме серце* [17, с. 380]), де значення фразеологізму майже повністю модифікується через введення у його склад компонента *Сатана*, адже в даному контексті його основне значення – *влада Сатани над серцем людини*, а важкий емоційний стан – додаткове значення.

В окрему підгрупу можна виділити ті метафоризовані фразеологізми, до складу яких входить компонент, що зазнає персоніфікації. Це може бути центральний компонент *серце*: *Легше серцю світом нудить, Як долі не знає. Не знатиме – не заплаче, Так ляже в могилу* [15, с. 428], де фразеологізм *нудити*

світом вживається для предикативної характеристики лексеми *серце* у значенні *людина*. Однак здебільшого персоніфікації зазнає другорядний компонент фразеологізму: *Зо мною знову лихо діє І серцю жалю завдає. А може, ще добро побачу?* [17, с. 372], де фразеологізм *завдавати серцю жалю* характеризує дію лиха у значенні *жива істота*; *“Не те, щоб долі мені немає! Та в чужині серце мені нис... Того ж бо то і лист рано опадає, Хоч, братику, мене й вітер не хитає!”* [14, с. 149], де фразеологізм *серце нис* характеризує емоційний стан персоніфікованої рослини – дуба; *І чо-ж так дуже миленька жаліє, Що чагар в’яне, скалам серце мліє?* [15, с. 18], де фразеологізм *серце мліє* автор вживає для характеристики скал як людей; *Другий клонить головочку, Як та пташка до листочку, Як та пташка-соловіє, Коли серденько в нему мліє* [15, с. 98]; *У Ворони-жалібниці З жалю серце рветься...* [9, с. 61], де фразеологізми *серце мліє* і *серце рветься* характеризують емоційні стани персоніфікованих птахів.

У поезії П.Куліша знаходимо цікаве метафоричне переосмислення фразеологізму *носити під серцем (дитину)*. Зміни зазнає компонент *дитина*, що, на базі смислу “клопіт”, трансформується у домен цілі – *горе*: *Хадизо! Ти вві сні завагоніла горем; Під серцем будеш ваготу носити; Гарячих виллеш ти не річку, ціле море, І будеш смерті в Господа просити* [8, с. 20]

Висновки. Отже, різноманітність та багатоаспектність лінгвальної репрезентації фразеологічних образів *серця* українського поетичного дискурсу XIX століття відображають такі основні тенденції смислотворення і конструювання цілісного мовного образу, як спрямованість на закріплення сталих смислів (формування смислового ядра) і водночас постійне доповнення і оновлення смислової периферії; тенденція до поляризації смислів, що виявляє внутрішню антиномічність аналізованого образу; метафоризація фразеологічних образів з чітко окресленим основним напрямком антропоморфного переосмислення.

ЛІТЕРАТУРА

(REFERENCES TRANSLATED AND transliterated)

- Афанасьєв-Чужбинський О. Поезії/ О. Афанасьєв-Чужбинський. – К.: Радянський письменник, 1972. – 222с.
Afanasyev-Chuzhbinskyi O. Poeziyi [Poetry]/ O. Afanasyev-Chuzhbinskyi O. Radians'kyi pys'mennyk, 1972. – 222 s.
- Вибрані поезії М. Пашкевича: Вид-во Львів. ун-ту. – Львів, 1961. – 31с.
Vybrani poeziyi M. Shashkevycha [Selected poetry of M. Shashkevych]: Vyd-vo Lviv Un-tu. – L'viv, 1961. – 31 s.
- Забіла В. Співи крізь сльози: Поезії/ В. Забіла. – Львів, 1906. – 33с.
Zabila V. Spivy kriz' sl'ozy: Poeziyi [Songs through the tears: Poetry]/ V. Zabyla. – L'viv, 1906. – 33s.
- Іванова Н. Фразеологізми української мови з компонентом «серце»: структурно-семантичний аспект// Семантика мови і тексту: матеріали XI Міжнародної наукової конференції/ Н. Іванова. – Івано-Франківськ, 2012. – С. 204-207
Ivanova N. Frazheologizmy ukrayins'koiyi movy z komponentom "serce": strukturno-semantychnyi aspekt [The Ukrainian language idioms with the component of "heart": structure-semantic aspect]// Semantika movy i tekstu: materialy XI Mizhnarodnoyi naukovoï konferenciyi/ N. Ivanova. – Ivano-Frankivs'k, 2012. – S. 204-207
- Конкорданція поетичних творів Тараса Шевченка. – Т. 3: Shevchenko Scientific Society, New York, 2001. – 2502 с.
Konkordantsiya poetychnykh tvoriv Tarasa Shevchekha [Concordation of Taras Shevchenko poetic works]. – T. 3: Shevchenko Scientific Society, New York 2001. – 2502s.
- Костомаров М.І. Твори: В 2 т. – Т.1: Поезії; Драми; Оповідання/ М.І. Костомаров. – К.: Дніпро, 1990. – 538с.
Kostomarov M.I. Tvory [Works]: V 2 t. – T.1: Poeziyi; Dramy; Oповідannia [Poetry; Dramas; Stories]/ M. I. Kostomarov. – K.: Dnipro, 1990. – 538 s.
- Куліш П.О. Твори: В 2 т. – Т.1 Прозові твори. Поетичні твори. Переспіви та переклади/ П.О. Куліш. – К.: Наукова думка, 1994. – 752с.
Kulish P.O. Tvory: V 2 t. – T.1 Prozovi tvory. Poetichni tvory. Perespivy ta pereklady [Prosaic works. Poetic works. Translations]/ P.O. Kulish. – K.: Naukova dumka, 1994. – 752 s.
- Куліш П.О. Твори: В 2 т. – Т.2. Поєми. Драматичні твори/ П.О. Куліш. – К.: Наукова думка, 1994. – 768с.
Kulish P.O. Tvory: V 2 t. – T.2. Poemy. Dramatychni tvory [Poems. Dramatic works]/ P.O. Kulish. – K.: Naukova dumka, 1994. – 768 s.
- Куліш П.О. Твори: В 2 т. – Т.1 Поезія / П.О. Куліш.– К.: Дніпро, 1989. – 654с.
- Kulish P.O. Tvory: V 2 m. – T.1 Poeziya [Poetry]/ P.O. Kulish. – K.: Dnipro, 1989. – 654 s.*
- Куліш П.О. Твори: В 2 т. – Т.1 Поезії епічні і ліричні. Пізніші поезії/ П.О. Куліш. – К., 1994. – 559с.
Kulish P.O. Tvory: V 2 m. – T.1 Poeziyi epichni i lirichni. Piznishii poeziyi [Epic and lyric poetry. Late poetry]/ P.O. Kulish. – K., 1994. – 559 s.
- Манжура І.І. Поезії/ І. І. Манжура. – Х., 1930. – 276 с.
Manzhura I.I. Poeziyi [Poetry]/ I.I. Manzhura. – Kh., 1930. – 276 s.
- Скаб М.В. Концептуалізація сакральної сфери в українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філолог. наук: 10.02.01. – К., 2009. – 31 с.
Scab M.V. Konceptualizacia sacral'noyi sfery v ukrayins'kii movi [Conceptualization of the sacral sphere in the Ukrainian language]: avtoref. dys. na zdobytta nauk. stupenia doctora filolog. nauk: 10.02.01.– K., 2009. – 31 s.
- Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. – 288с.
Teliya V.N. Russkaya frazeologiya. Semanticheskii, pragmaticheskii i lingvokul'turologicheskii aspekti [The Russian phraseology. Semantic, pragmatic and linguistic culture aspects]. – M.: Shkola «Yazyki russkoi kul'tury», 1996. – 288 s.
- Українська література XIX століття: Хрестоматія: Навч. посіб. – К.: Либідь, 2006. – 1328 с.
Ukrayins'ka literatura XIX stolittia [The Ukrainian literature of the XIX century]: Khrestomatiya: Navch. posib. / [uporiad. N. M. Haiyev's'ka]. – K.: Lybid', 2006. – 1328 s.
- Федькович О.Ю. Твори. – Т.1. Поезії/ О.Ю. Федькович. – Чернівці, 1896. – 128 с.
Fed'kovych O.Yu. Tvory. – T.1. Poeziyi [Poetry]/ O.Yu. Fed'kovuch. – Chernivci, 1896. – 128 s.
- Фразеологічний словник української мови: у 2 т./ [уклад. В.М. Білоноженко, В.О. Винник, І.С. Гнатюк та інші]/ [за ред. Л.С. Паламарчука, В.М. Білоноженко, В.О. Винник]. – Вид. 2-е. – К.: Наукова думка, 1999. Книга 1. – 528 с.; Книга 2. – 980 с.
Frazheologichnyi slovnyk ukrayins'koiyi movy [Phraseological dictionary of the Ukrainian language]: v 2 t./ [uklad. V.M. Bilonozhenko, V.O. Vynnyk, I.S. Hnatiuk ta inshi] / [za red. L.S. Palamarchuka, V.M. Bilonozhenko, V.O. Vynnyk]. – Vyd. 2-e. – K.: Naukova dumka, 1999. Knuga 1. – 528 s.; Knuga 2. – 980 s.
- Шевченко Т.Г. Кобзар/ Т.Г. Шевченко. – К.: Дніпро, 1985. – 640 с.

Shevchenko T.H. Kobzar / T. H. Shevchenko. – K.: Dnipro, 1985. – 640 s.

Shchepanska Kh.A. Phraseological image as one of the profiles of the linguistic representation of the verbal image of *heart* in the Ukrainian poetic discourse of the XIX century

Abstract. The peculiarities of verbal representation of the phraseological (idiomatic) image of *heart* in the XIX century Ukrainian poetry are analyzed in the article. Their classification according to the semantic features character is done with the explication of the conceptual background of the image formation. The direction of the metaphorical transformation of the main phraseological images is emerged.

Keywords: *phraseological image, metaphorical transformed idiom, verbal image of heart.*

Щепанская К.А. Фразеологический образ как один из профилей лингвистической репрезентации слова-образа *сердца* в украинском поэтическом дискурсе XIX века

Аннотация. В статье проанализированы особенности вербальной репрезентации фразеологических образов *сердца* в украинской поэзии XIX века. Сделано их типологию соответственно характеру семантических признаков с выявлением концептуальной подпочвы формирования образа. Определено направление метафоризации главных фразеологических образов.

Ключевые слова: *фразеологический образ, метафорически трансформированный фразеологизм, слово-образ сердца.*